

тю з огляду на аналізування можливих проявів дезорганізації. Лише за умов суворого дотримання чинного законодавства, вимог, приписів можливо забезпечити чітко додержання законності під час проведення місцевих виборів.

Література

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. № 17. - Ст. 594.

Трень Т.О.

курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

д.ю.н., доц. **Боняк В.О.**
завідувач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ВІД ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ 2020 р.

Для України одним із першочергових завдань є налагодження ефективних механізмів оновлення влади. Таким єдино прийнятним та легітимним за демократичними стандартами механізмом вважаються вибори. В організації виборчого процесу позитивну роль відіграють офіційні спостерігачі. Сьогодні участь спостерігачів від громадських організацій у виборчому процесі викликає дискусії не тільки в нашій країні, а й у світі. Насамперед, виникає питання, чи необхідно залучати громадські організації у процесі формування виборчих комісій, висуванні кандидатів на виборах, у спостереженні за виборчим процесом.

Найважливішою формою державної підтримки громадянського суспільства є створення для його існування адекватної правової бази, забезпечення механізмів правового захисту інтересів соціальних структур, насамперед, захисту основних прав і свобод громадян України. Залучення ж громадськості сприяє посиленню її ролі в демократичних перетвореннях держави, збільшує прозорість процесу прийняття рішень, а також підвищує відповідальність посадових осіб перед своїми виборцями. Наразі стан демократичності та прозорості виборів у нашій державі є недостатнім. На наш погляд, надання гро-

мадським організаціям права спостерігати за виборчим процесом є важливим кроком для нашої держави.

Наша позиція знайшла своє відображення у останніх змінах вітчизняного законодавства. 18 вересня 2020 року Центральна виборча комісія (далі – ЦВК) завершила тривалий процес розгляду питання про отримання громадськими організаціями дозволу мати офіційних спостерігачів на місцевих виборах в Україні, які заплановані на 25 жовтня. Треба сказати, що загалом таку можливість отримали 116 громадських організацій, з них 85 є зареєстрованими на всій території нашої країни, інші 31 – в окремих її регіонах.

Відповідно до виборчого законодавства, громадська організація, статутна діяльність якої передбачає участь у виборчому процесі та спостереження за ним, та у разі, якщо вона є зареєстрованою у порядку, визначеному законом, має право звернутися до ЦВК у термін, що не перевищує сорока днів на місцевих виборах з клопотанням про дозвіл на участь офіційних спостерігачів під час відповідних виборів. Після розгляду ЦВК оприлюднює список організацій, яким надано право мати спостерігачів [1].

Дуже важливо, аби кожен спостерігач, який діє від неурядової організації, був фахово підготовлений до виконання своїх обов'язків, бо саме від його компетентності великою мірою залежить якість наданих такою організацією висновків про перебіг виборчого процесу. Вони захищають інтереси окремих соціальних груп, здійснюють контроль за прозорістю виборів, інформують спільноту про перебіг виборчих перегонів. Спостерігачі не повинні мати особистої зацікавленості у результатах виборів. Вони мають на меті забезпечити справедливість процесу голосування, захисту прав виборців та результатів їх волевиявлення.

Існує необхідність забезпечення ефективного та дієвого контролю на усіх етапах виборчого процесу, починаючи зі складання та уточнення списків виборців та закінчуючи встановленням результатів виборів. Це дасть змогу захистити вибір українського народу, протистояти брудним виборчим технологіям та контролювати владу, яка повинна знати, що її контролюють на законних підставах.

Важливо сказати, що спостерігачі не є суб'єктами виборчого процесу, їх повноваження починаються з дня їх акредитації, а припиняються в день, коли ЦВК оприлюднює офіційні результати відповідних виборів, у разі, якщо інше не передбачено. Акредитацію спостерігачів здійснює центральна виборча комісія. Зазначимо також, що ЦВК уповноважена достроково припинити повноваження спостерігачів у випадку, коли буде встановлено факт грубого чи систематичного порушення ними Конституції та законів України. Таким чином, вона приймає відповідне рішення, яким припиняє повноваження спостерігача [2].

До кандидатів у офіційні спостерігачі висуваються певні вимоги: він повинен мати право голосу; не повинен бути членом виборчих комісій.

Відповідно до Виборчого Кодексу офіційні спостерігачі від громадсь-

ких організацій уповноважені на:

- 1) присутність на засіданнях виборчих комісій відповідного територіального округу;
- 2) присутність на зустрічах кандидатів та їх довірених осіб, представників, уповноважених осіб партій, які є суб'єктами виборчого процесу з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах;
- 3) перебування на виборчих дільницях під час голосування, спостереження за роботою членів виборчої комісії;
- 4) присутність під час голосування виборців за місцем їх проживання;
- 5) здійснення фото-, відеозйомки та аудіозапису, однак при цьому не повинна порушуватися таємниця голосування виборців та інше [1].

Треба зазначити й те, що заборонено офіційним спостерігачам: безпідставне втручання в діяльність виборчої комісії, вчинення дій, які якимось чином порушують законний хід виборчого процесу або не дозволяють членам виборчої комісії здійснювати покладені на них обов'язки; заповнювання виборчого бюлетеню замість виборця, навіть у разі, якщо той сам про це попросить; знаходитись у кабіні (кімнаті) для таємного голосування в момент, коли виборець заповнює виборчий бюлетень.

Отже, офіційний спостерігач – невід'ємний учасник виборчого процесу, адже значною мірою від їх висновків про законність виборів чи, навпаки, порушення виборчого законодавства, залежить визнання суспільством легітимності новообраної влади. Здійснення спостерігачами від громадських організацій незалежного спостереження за виборчим процесом сприяє підвищенню суспільної довіри до влади. Крім того, ефективна реалізація спостерігачами своїх службових повноважень унеможлиблює зловживання та порушення волевиявлення виборців.

Література

1. Виборчий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Про Порядок акредитації офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій на виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборах: Постанова ЦВК від 28 серпня 2020 року № 205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0205359-20#Text>